

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Біологічний факультет
Кафедра ботаніки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан біологічного факультету
доц. Хамар І. С.
“ 21 ” 2017 р.
(Ухвалено Вченою радою
біологічного факультету
від “ 21 ” 2017 р.,
протокол № 14)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Науковий семінар

Спеціальність 091- біологія
факультет **Біологічний**

Львів – 2017

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 09 – біологія (шифр і назва)		
Модулів – 4	Спеціальність 091- біологія	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 4		1-4	-
Індивідуальне науково-дослідне завдання - не передбачене		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		1-7	-
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 0,5 год. (1-6 семестр), 1 год. (7 семестр) самостійної роботи студента – 0,4 год. (1-6 семестр), 0,8 год. (7 семестр)	Освітньо-кваліфікаційний рівень: Доктор філософії	Лекції	
		-	-
		Практичні, семінарські	
		64 год.	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
56 год.	-		
Індивідуальні завдання: нема			
Вид контролю: залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи для денної форми навчання становить: 1 : 0,875.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: поглиблення знань щодо предмету дисертаційного дослідження в галузі еволюційної морфології квітки і плоду.

Завдання: сформулювати уявлення про місце об'єкта дослідження в системі покритовасінних; ознайомитися з сучасними методами еволюційно-карпологічного дослідження; з'ясувати основні проблеми еволюційної морфології квітки і плоду; застосувати методи еволюційно-морфологічного аналізу гінецею та плоду до вивчення об'єкта дослідження.

В результаті вивчення дисципліни студент повинен

знати:

- погляди на місце об'єкта дослідження в системі;
- закономірності онтогенетичних змін квітки і плоду;
- основні напрямки еволюції квітки і плоду;

вміти:

- аналізувати анатомо-морфологічну будову квітки і плоду з еволюційних позицій;
- застосовувати отримані факти в еволюційній систематиці.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Сучасні уявлення про систему та філогенію родини *Campanulaceae* Juss.

Тема 1. Морфогенез плодів *Campanulaceae* Juss. флори України: обґрунтування теми дисертації

Тема 2. Еволюційні та філогенетичні підходи до системи родини *Campanulaceae*

Тема 3. Еволюційні та філогенетичні підходи до системи підродини *Campanuloideae* та триби *Campanuleae*

Тема 4. Сучасна система роду *Campanula* L.

Змістовий модуль 2.

Значення ознак гінецею та плоду у систематиці родини *Campanulaceae* Juss.

Тема 5. Значення праці А. Колаковського для карпології родини *Campanulaceae*

Тема 6. Значення ознак плоду у систематиці роду *Campanula* L.

Тема 7. Різноманіття морфологічних типів плодів у підродині *Campanuloideae*

Тема 8. Різноманіття морфологічної будови квітки у підродині *Campanuloideae*

Змістовий модуль 3.

Основні характеристики коробчастих плодів і напрямки їх досліджень

Тема 9. Типи коробчастих плодів і способи їх розкривання

Тема 10. Структура гінецею та методи його морфологічного аналізу

Тема 11. Анатомія оплодня та її значення для еволюційної карпології

Тема 12. Способи дисемінації, характерні для коробчастих плодів

Змістовий модуль 4.

Морфогенез нижніх плодів з різним способом розкривання в родині *Campanulaceae* Juss.

Тема 13. Анатомо-морфологічна будова плоду в *Campanula latifolia*

Тема 14. Анатомо-морфологічна будова плоду в *Asyneuma canescense*

Тема 15. Анатомо-морфологічна будова плоду в *Platycodon grandiflorus*

Тема 16. Анатомо-морфологічна будова плоду в *Phyteuma spicatum*

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
л		п	лаб	ін	сп	л		п	лаб	ін	сп	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Сучасні уявлення про систему та філогенію родини <i>Sampanulaceae</i> Juss.												
Морфогенез плодів <i>Sampanulaceae</i> Juss. флори України: обґрунтування теми дисертації	8		4			4						
Еволюційні та філогенетичні підходи до системи родини <i>Sampanulaceae</i>	8		4			4						
Еволюційні та філогенетичні підходи до системи підродини <i>Sampanuloideae</i> та триби <i>Sampanuleae</i>	7		4			3						
Сучасна система роду <i>Sampanula</i> L.	7		4			3						
Разом за змістовим модулем 1	30		16			14						
Змістовий модуль 2. Значення ознак гінцею та плоду у систематиці родини <i>Sampanulaceae</i> Juss.												
Значення праці А. Колаковського для карплогії родини <i>Sampanulaceae</i>	8		4			4						
Значення ознак плоду у систематиці роду <i>Sampanula</i> L.	8		4			4						
Різноманіття морфологічних типів плодів у підродині <i>Sampanuloideae</i>	7		4			3						
Різноманіття морфологічної будови квітки у підродині <i>Sampanuloideae</i>	7		4			3						
Разом за змістовим модулем 2	30		16			14						
Змістовий модуль 3. Основні характеристики коробчастих плодів і напрямки їх досліджень												
Типи коробчастих плодів і способи їх розкривання	8		4			4						

Структура гінцею та методи його морфологічного аналізу	8	4	4							
Анатомія оплодня та її значення для еволюційної карпології	7	4	3							
Способи дисемінації, характерні для коробчастих плодів	7	4	3							
Разом за змістовим модулем 3	30	16	14							
Змістовий модуль 4. Морфогенез нижніх плодів з різним способом розкривання в родині Campanulaceae Juss.										
Анатомо-морфологічна будова плоду в <i>Campanula latifolia</i>	8	4	4							
Анатомо-морфологічна будова плоду в <i>Asyneuma canescense</i>	8	4	4							
Анатомо-морфологічна будова плоду в <i>Platycodon grandiflorus</i>	7	4	3							
Анатомо-морфологічна будова плоду <i>Phyteuma spicatum</i>	7	4	3							
Разом за змістовим модулем 4	30	16	14							
Усього годин	120	64	56							

5. Темі семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Морфогенез плодів Campanulaceae Juss. флори України: обґрунтування теми дисертації	2
2.	Представники родини Campanulaceae у флорі України	2
3.	Еволюційні системи родини Campanulaceae	2
4.	Філогенетичні підходи до системи родини Campanulaceae	2
5.	Еволюційні та філогенетичні підходи до системи підродини Campanuloideae	2
6.	Еволюційні та філогенетичні підходи до системи триби Campanuleae	2
7.	Сучасна система роду <i>Campanula</i> L.	2
8.	Рід <i>Campanula</i> у флорі України	2
9.	Значення праці А. Колаковського для карпології родини Campanulaceae	2
10.	Карпологічна система родини Campanulaceae А. Колаковського	2
11.	Значення ознак плоду у систематиці роду <i>Campanula</i> L.	2

12.	Будова квітки та мікроморфологія гінцею в роді <i>Campanula</i>	2
13.	Різноманіття морфологічних типів плодів у підродині <i>Campanuloideae</i>	2
14.	Способи розкривання плодів у підродині <i>Campanuloideae</i>	2
15.	Різноманіття морфологічної будови квітки у підродині <i>Campanuloideae</i>	2
16.	Структура гінцею у підродині <i>Campanuloideae</i>	2
17.	Типи коробчастих плодів і способи їх розкривання	2
18.	Класифікація способів розкривання плодів Кадена (1964)	2
19.	Структура гінцею та методи його морфологічного аналізу	2
20.	Поняття про вертикальну зональність гінцею	2
21.	Анатомія оплодня та її значення для еволюційної карплогії	2
22.	Гістогенетичний підхід до вивчення морфогенезу плоду	2
23.	Способи дисемінації, характерні для коробчастих плодів	2
24.	Адаптації плодів і насінин до балістохорії	2
25.	Анатомо-морфологічна будова плоду в <i>Campanula latifolia</i>	2
26.	Способи розкривання плоду у видів роду <i>Campanula</i>	2
27.	Анатомо-морфологічна будова плоду в <i>Asyneuma canescense</i>	2
28.	Розкривання плоду у <i>Asyneuma canescense</i>	2
29.	Анатомо-морфологічна будова плоду в <i>Platycodon grandiflorus</i>	2
30.	Розкривання плоду у <i>Platycodon grandiflorus</i>	2
31.	Анатомо-морфологічна будова плоду в <i>Phyteuma spicatum</i>	2
32.	Розкривання плоду у <i>Phyteuma spicatum</i>	2
	Разом	64

6. Темі практичних занять
Програмою не передбачено.

7. Темі лабораторних занять
Програмою не передбачено.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Сучасні уявлення про систему та філогенію родини <i>Campanulaceae</i> Juss.	14
2.	Значення ознак гінцею та плоду у систематиці родини <i>Campanulaceae</i> Juss.	14
3.	Основні характеристики коробчастих плодів і напрямки їх досліджень	14
4.	Морфогенез нижніх плодів з різним способом розкривання в родині <i>Campanulaceae</i> Juss.	14
	Разом	56

9. Індивідуальні завдання
Програмою не передбачено.

10. Методи навчання

Навчання відбувається у формі консультацій з науковим керівником, самостійної роботи з опрацювання тем, наукової дискусії з обраних питань, необхідних для вирішення проблеми дисертаційного дослідження. Консультації полягають у створенні плану наукового

дослідження, визначенні методів і теоретичних підходів до аналізу результатів, допомозі в узагальненні отриманих даних. Самостійна робота передбачає використання пошукового та аналітико-синтетичного методу.

11. Методи контролю

Підсумковий контроль проводиться у вигляді заліку, який виставляється за сумою балів за всі семінарські заняття.

12. Розподіл балів, які отримують студенти денної форми навчання

Поточне тестування та самостійна робота				Сума
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	Змістовий модуль 4	100
25	25	25	25	

Шкала оцінювання: вузу, національна та ECTS

Оцінка ECTS	Оцінка в балах	За національною шкалою	
		Оцінка	
Екзаменаційні оцінки			
A	90 – 100	5	Відмінно
B	81-89	4	Дуже добре
C	71-80		Добре
D	61-70	3	Задовільно
E	51-60		Достатньо
Залікові оцінки			
Оцінка ECTS	Оцінка в балах	За національною шкалою	
		Залікова оцінка	
A	90 – 100	Зараховано	
B	81-89	Зараховано	
C	71-80	Зараховано	
D	61-70	Зараховано	
E	51-60	Зараховано	

13. Методичне забезпечення

1. Наукові публікації з теми дисертаційного дослідження.
2. Ресурси глобальної мережі Internet, програма курсу, електронні наукові бази даних.

14. Рекомендована література

Змістовий модуль 1. Сучасні уявлення про систему та філогенію родини Campanulaceae Juss.

1. *Angiosperm Phylogeny Group*. An update of the Angiosperm Phylogeny Group classification for the orders and families of flowering plants: APG IV. Bot. Journal Linn. Soc., 2016: 181(1); 1–20.
2. Antonelli A. Higher level phylogeny and evolutionary trends in Campanulaceae subfam. Lobelioideae: Molecular signal overshadows morphology. Molecular Phylogenetics and Evolution, 2008: 46; 1–18.
3. Borsch T., Korotkova N., Raus T., Lobin W., Loehne C. The *petD* group II intron as a species level marker: utility for tree inference and species identification in the diverse genus *Campanula* (Campanulaceae). Willdenowia, 2009: 39; 7–33. [DOI: <https://doi.org/10.3372/wi.39.39101>]
4. Candolle A. de. Monographie des Campanulées. Paris: Veuve Desray, 1830, 384 p.
5. Candolle A. *Pyramo de*. Prodromus systematis naturalis regni vegetabilis. Vol. 7 (2), 1839, 801 p.

6. Eddie W.M.M., Shulkina T., Gaskin J., Haberle R.C., Jansen R.K. Phylogeny of Campanulaceae s. str. inferred from ITS sequences of nuclear ribosomal DNA. *Annals of the Missouri Botanical Garden*, 2003: 90(4); 554–575.
7. Eddie W.M.M., Cupido C.N. *Hesperocodon*, a new genetic name for *Wahlenbergia hederacea* (Campanulaceae): phylogeny and capsule dehiscence. *Edinburgh Journal of Botany*, 2014: 71(1); 63–74.
8. Fedorov A.A. Family Campanulaceae Juss. In: Komarov V.L. (ed.), *Flora of USSR*, Moscow – Leningrad: Academy of Sciences of USSR, 1957: 24; 162–450. (In Russian).
9. Fedorov A.A. Family Campanulaceae Juss. In: Fedorov A.A. (ed.), *Flora partis europaeae USSR*, Leningrad: Nauka, 1978; 3; 213–238. (In Russian).
10. Haberle R.C., Dang A., Lee T., Peñaflores C., Cortes-Burns H., Oestreich A., Raubeson L., Cellinese N., Edwards E.J., Kim S.-T., Eddie W.M.M., Jansen R.K. Taxonomic and biogeographic implications of a phylogenetic analysis of the Campanulaceae based on three chloroplast genes. *Taxon*, 2009: 58(3); 715–734. [DOI: <https://doi.org/10.1002/tax.583003>]
11. Hong D.-Y., Wang Q. A new taxonomic system of the Campanulaceae s. str. *J. Syst. Evol.*, 2015: 53; 203–209. [DOI: <https://doi.org/10.1111/jse.12132>]
12. Jussieu A. L. de. *Genera plantarum secundum ordines naturales disposita*, 1789, 499 p.
13. Lammers T.G. Campanulaceae. The families and genera of vascular plants. Ed. by K. Kubitzki. VIII, Flowering plants - Eudicots : Asterales / volume editors J.W. Kadereit, C. Jeffrey. Berlin: Springer, 2007, 26–56.
14. Mansion G., Parolly G., Crowl A.A., Mavrodiev E., Cellinese N., et al. How to handle speciose clades? Mass Taxon-Sampling as a strategy towards illuminating the natural history of *Campanula* (Campanuloideae). *PLoS ONE*, 2012: 7(11); 23 p.
15. Mosyakin S.L. Families and orders of Angiosperms of the flora of Ukraine: a pragmatic classification and position in the phylogenetic system. *Ukr. Bot. J.*, 2013: 70(3); 289–307.
16. Roquet C., Sáez L., Aldasoro J.J. et al. Natural delineation, molecular phylogeny and floral evolution in *Campanula*. *Syst. Bot.*, 2008: 33; 203–217.
17. Roquet C., Sanmartín I., García-Jacas N., Sáez L., Susanna A., Wikström N., Aldasoro J.J. Reconstructing the history of Campanulaceae with a Bayesian approach to molecular dating and dispersal-vicariance analyses. *Molecular Phylogenetics and Evolution*, 2009: 52; 575–587.
18. Schönbland S. Campanulaceae. In: Engler, A., Prantl, K. (Eds.), *Die Natürlichen Pflanzenfamilien*, Teil IV, Abt. 5. Leipzig: Engelmann, 1894, 40–70.
19. Shulkina T.V., Gaskin J.F., Eddie W.M.M. Morphological studies toward an improved classification of Campanulaceae s. str., *Annals of the Missouri Botanical Garden*, 2003: 90(4); 576–591. [DOI: <https://doi.org/10.2307/3298543>]
20. Takhtajan A. *Systema et phylogenia Magnoliophytorum*. Leningrad: Nauka, 1966, 612 p. (In Russian)
21. Takhtajan A. *Systema Magnoliophytorum*. Leninopoli: Nauka, 1987, 439 p. (In Russian)
22. Takhtajan A. *Flowering Plants*. Springer, 2nd ed., 2009, 871 p.
23. Zhuo Z., Wen J., Li G. Phylogenetic assessment and biogeographic analyses of tribe Peracarpeae (Campanulaceae). *Plant Syst. Evol.*, 2011, 14 p. [DOI: <https://doi.org/10.1007/s00606-011-0547-7>]

Змістовий модуль 2. Значення ознак гінцею та плоду у систематиці родини Campanulaceae

1. Crowl A.A., Miles N.W., Visger C.J., Hansen K., Ayers T., Haberle R., Cellinese N. A global perspective on Campanulaceae: Biogeographic, genomic, and floral evolution. *Amer. J. Bot.*, 2016: 103(2); 1–13.
2. Cupido C.N., Weitz F.M. *Kericodon* (Campanulaceae s. s.), a new monotypic wahlenbergioid genus from South Africa. *Kew Bull.*, 2016, 10 p.
3. Dremluga N.G. An overview of taxonomic studies of the genus *Campanula* L. *Ukr. Bot. J.*, 2009: 66(6); 805–813. (In Ukrainian).
4. Dremluga N.G. Morphological peculiarities of fruits of the species from subgenus *Rapunculus* (Fourr.) Boiss. of genus *Campanula* L. in the flora of Ukraine. *Mod. Phytomorphol.*, 2013: 4; 321–324. (In Ukrainian)

5. *Dremluga N.G.* The fruits' morphological peculiarities of species from section *Medium* DC. of genus *Campanula* L. in the flora of Ukraine. *Chornomors'k. bot. z.*, 2013: 9(1); 24–29. (In Ukrainian).
6. *Givnish T.J., Millam K.C., Mast A.R., Paterson T.B., Theim T.J., Hipp A.L., Henss J.M., Smith J.F., Wood K.R., Sytsma K.J.* Origin, adaptive radiation and diversification of the Hawaiian lobeliads (Asterales: Campanulaceae). *Proc. R. Soc. B.*, 2009: 276; 407–416. [DOI: <https://doi.org/10.1098/rspb.2008.1204>]
7. *Kolakovsky A.A.* New data in morphology of the flower and fruit in the family Campanulaceae. *Bulletin of the Academy of Sciences of the Georgian SSR*, 1990: 139(2); 381–384. (In Russian)
8. *Kolakovsky A.A.* Family Campanulaceae. Moscow, 1995, 92 p. (In Russian).
9. *Lagomarsino L., Antonelli A., Muchhala N., Timmermann A., Mathews S., Davis C.C.* Phylogeny, classification, and fruit evolution of the species-rich Neotropical bellflowers (Campanulaceae: Lobelioideae). *Amer. J. Bot.*, 2014: 101(12); 2097–2112. [DOI: <https://doi.org/10.3732/ajb.1400339>]
10. *Lakoba P.V.* Towards the anatomy of axicorm: an organ of Campanulaceae. *Bulletin of the Academy of Sciences of the Georgian SSR*, 1986: 123(1); 141–143. (In Russian).
11. *Liveri E., Crowl A.A., Cellinese N.* Past, present, and future of *Campanula* (Campanulaceae) systematics – a review. *Bot. Chron.*, 2019: 22; 209–222.
12. *Mairal M., Pokorny L., Aldasoro J.J., Alarcon M., Sanmartin I.* Ancient vicariance and climate-driven extinction explain continental-wide disjunctions in Africa: the case of the Rand Flora genus *Canarina* (Campanulaceae). *Mol. Biol.*, 2015: 24; 1335–1354.
13. *Miroshnichenko N.N.* Some aspects of the reproductive biology of *Campanula sibirica* L., *C. taurica* Juz. and *C. talievii* Juz. in Crimea. *Studia Biologica*, 2014: 8(1); 161–170. (In Ukrainian).
14. *Wang Q., Wang X.-Q., Sun H., Yu Y., He X.-J., Hong D.-Y.* Evolution of the platycodonoid group with particular references to biogeography and character evolution. *Journal of Integrative Plant Biology*, 2014: 56(10); 995–1008.
15. *Yoo K.-O., Crowl A. A., Kim K.-A., Cheon K.-S., Cellinese N.* Origins of East Asian Campanuloideae (Campanulaceae) diversity. *Molecular Phylogenetics and Evolution*, 2018, 1–7.

Змістовний модуль 3. Основні характеристики коробчастих плодів і напрямки їх досліджень

1. *Bobrov A.V., Melikian A.P., Romanov M.S.* Morphogenesis of fruits of Magnoliophyta, Moscow: Librokom, 2009, 400 p. (In Russian).
2. *Bobrov A.V., Romanov M.S.* Morphogenesis of fruits and types of fruit of angiosperms. *Botany Letters*, 2019: 166(3); 366–399.
3. *Clausing G., Meyer K., Renner S.S.* Correlations among fruit traits and evolution of different fruits within Melastomataceae. *Bot. Journal Linn. Soc.*, 2000: 133; 303–326.
4. *Fagundes N.F., Araujo Mariath J.E. de.* Morphoanatomy and ontogeny of fruit in Bromeliaceae species. *Acta bot. Bras.*, 2010: 24(3); 765–779.
5. *Graham S.A., Graham A.* Ovary, fruit, and seed morphology of the Lythraceae. *International Journal of Plant Sciences*, 2014: 175(2); 202–240. [DOI: <https://doi.org/10.1086/674316>]
6. *Herrera F., Mitchell J.D., Pell S.K., Collinson M.E., Daly D.C., Manchester S.R.* Fruit morphology and anatomy of the spondioid Anacardiaceae. *Bot. Rev.*, 2018: 84(4); 315–393.
7. *Jiménez-Mejías P., Vargas P.* Taxonomy of the tribe Apieae (Apiaceae) revisited as revealed by molecular phylogenies and morphological characters. *Phytotaxa*, 2015: 212(1); 57–79.
8. *Kaden N.N.* The fruit types of plants inhabiting the middle zone of the European part of the U.S.S.R. *Botanicheskii Zhurnal*, 1965: 50(6); 775–787. (In Russian).
9. *Kaplan D.R.* Floral morphology, organogenesis and interpretation of the inferior ovary in *Downingia bacigalupii*. *Amer. J. Bot.*, 1967: 54(10); 1274–1290.
10. *Kravtsova T.I.* Comparative carpology of the Urticaceae Juss. Moscow: KMK Scientific Press Ltd., 2009, 400 p. (In Russian)
11. *Leinfellner W.* Der Bauplan des synkarpen Gynözeums. *Österr. bot. Z.*, 1950: 97; 403–436.
12. *Leins P., Erbar C.* Flower and fruit: Morphology, ontogeny, phylogeny, function and ecology. Stuttgart: Schweizerbart, 2010, 439 p.

13. *Levina R.E.* Methods of dispersal of seeds and fruits. Moscow: Nauka, 1957, 358 p. (In Russian).
14. *Levina R.E.* Morphology and ecology of fruits, Leningrad: Nauka, 1987, 160 p. (In Russian).
15. *Pabón-Mora N., Litt A.* Comparative anatomical and developmental analysis of dry and fleshy fruits of Solanaceae. *Amer. J. Bot.*, 2011: 98(9); 1415–1436.
16. *Pijl L. van der.* Principles of dispersal in higher plants. 3rd ed., Berlin, Heidelberg, New York: Springer, 1982 p. [DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-642-87925-8>]
17. *Roth L.* Fruits of Angiosperms. In: *Encyclopedia of Plant Anatomy*. Eds. W. Zimmermann, S. Carlquist, P. Ozenda, H.D. Wulff, Berlin: G. Borntraeger, 1977; 10(1); 200–675.
18. *Sjvat R.W.* A systematic treatment of fruit types. *Mem. New York Bot. Gard.*, 1994: (70); 1–182.
19. *Takhtajan A.* Foundations of evolutionary morphology of the Angiosperms. Moscow: Nauka, 1964, 236 p. (In Russian)

Змістовний модуль 4. Морфогенез нижніх плодів з різним способом розкривання в родині Campanulaceae Juss.

1. Одінцева А.В. Локуліцідне розкривання верхніх і нижніх коробчастих плодів у порядку Myrtales // *Studia Biologica*. – 2016. Vol. 10(3–4). – P. 129–140.
2. Одінцева А. В., Шевченко С. В. Репродуктивна біологія рослин. Навчальний посібник для студентів біологічного факультету спеціальності 091 – біологія, спеціалізації – ботаніка / Укл.: А. В. Одінцева, С. В. Шевченко – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2017. – 104 с.
3. Одінцева А.В., Клімович Н.Б. Анатомо-морфологічна будова плоду *Epilobium hirsutum* та *E. angustifolium* (Onagraceae) // *Укр. бот. журн.* □ 2017. □ Т. 74(6): 582–593. doi: 10.15407/ukrbotj74.06.582
4. Скрипець Х.І., Одінцева А. В. Морфологічна будова плоду і насінини *Iris sibirica* L. та *Gladiolus imbricatus* L. (Iridaceae) у зв'язку із способами дисемінації // *Науковий вісник Чернівецького університету. Біологія (Біологічні системи)*. – 2015. – Т. 7. Вип. 1. – С. 93–96.
5. Скрипець Х.І., Одінцева А. В. Анатомічна будова плоду і насінини *Iris sibirica* та *Gladiolus imbricatus* (Iridaceae) // *Укр. бот. журн.* □ 2020. □ 77(3): 210–224. doi: <https://doi.org/10.15407/ukrbotj77.03.210>
6. *Visyulina O.D.* Family Campanulaceae Juss. *Flora of Ukrainian SSR*. Kiev.: Academy of Sciences of USSR, 1961: 10; 401–435. (In Ukrainian).

15. Інформаційні ресурси

1. Stevens, P. F. Angiosperm Phylogeny Website. Version 14, July 2017 [and more or less continuously updated since]. <http://www.mobot.org/MOBOT/research/APweb/>.
2. *The Plant List*. A working list of all plant species, Version 1.1. (2013). Published on the Internet; <http://www.theplantlist.org/> [Accessed 01.01.2020].

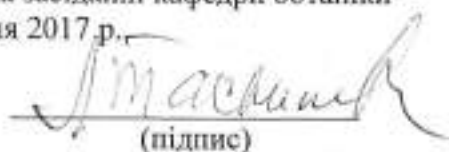
Автор / Одінцева А.В. /
(підпис) (прізвище та ініціали)

Робоча програма курсу "Науковий семінар" для підготовки доктора філософії за спеціальністю 091-Біологія, спеціалізація-Ботаніка. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2017. – 11 с.

Розробник: Одінцова А.В., кандидат біологічних наук, доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри ботаніки
Протокол № 1 від "31" серпня 2017 р.

Завідувач кафедри ботаніки

(підпис)

/ проф. Тасякевич Л.О. /

"__" _____ 2017 р.

Схвалено методичною радою біологічного факультету

Протокол № 1 від "31" 08. 2017 р.

"31" 08. 2017 р. Голова

(підпис)

/ доц. Гончаренко В.І. /